

Verdieping in probleem- en gebiedsanalyse

Opdracht Marie Altelaarplein

Julian Marulanda Tamayo, Sophie Alsbach, Tessa Bisschops & Yari Eikenhout

Studentnummer 12342254, 12850160, 12826421 & 12858382

Vak Placemaking

Docent Elias den Otter

Aantal woorden 1948

Datum 22 maart 2022

Het verhaal

Danny Konings, gebiedsmakelaar van de gemeente Amsterdam, leverde ons de casus aan van het 'Wittenburgerplein', gelegen op de Oostelijke Eilanden in Amsterdam. Echter, is de officiële benaming van het plein het Marie Altelaarplein. Dit is belangrijk om te benadrukken aangezien een van de buurtbewoners ons hier sterk op gewezen heeft. Het plein is opgedeeld in drie delen. Het eerste deel is ingericht als ontmoetingsplek voor de Oosterkerk. De overige twee delen worden door aangrenzende basisscholen gebruikt als speelplein voor de leerlingen. Daarnaast is er een Albert Heijn-filiaal en buurthuis 'De Witte Boei' gevestigd aan het plein.

Het probleem van deze casus heeft betrekking op de beperkte levendigheid op het plein. Overdag is er voldoende levendigheid op het plein. Dit komt doordat de aangrenzende basisscholen tijdens de schooluren het plein in gebruik nemen. Als de schooluren vervolgens voorbij zijn, is het gevolg dat de levendigheid op het plein afneemt. Dit leidt tot een ongezellig gevoel onder de buurtbewoners.

Daarnaast zouden buurtbewoners volgens de opdrachtgever ook te maken hebben met een gevoel van onveiligheid op het plein. Dit gevoel zou voortkomen uit de regelmatig rondhangende hangjongeren die te vinden zijn op het Marie Altelaarplein. Daarnaast kan dit gevoel voorkomen omdat er redelijk recent een schietincident heeft plaatsgevonden aan het plein. Bij dit incident is er een jong slachtoffer fataal getroffen. Tot slot is er sprake van een conflicterende situatie tussen de twee aangrenzende buurten van het Marie Altelaarplein, Kattenburg en Wittenburg. De buurtbewoners van deze twee buurten zouden afkeer richting elkaar uiten.

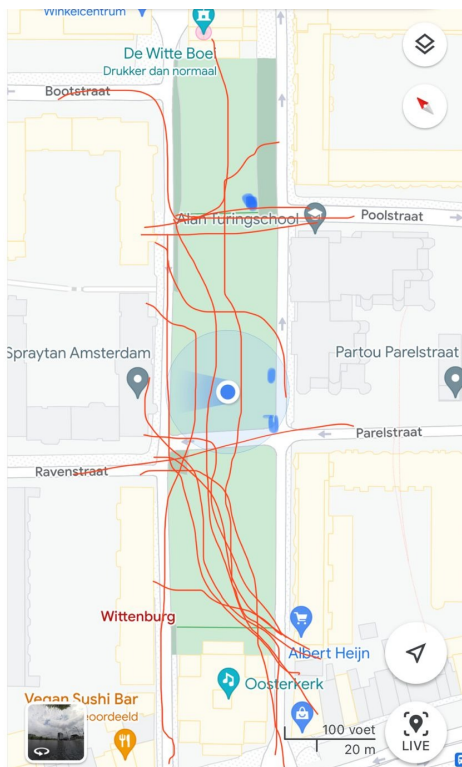
Dataverzameling

Spreadsheet en Point Of Views

Om de behoeftes van alle belanghebbenden in kaart te brengen, zijn eerst alle behoeftes van de belanghebbenden uitgewerkt. Dit is gedaan aan de hand van een *spreadsheet* (bijlage 1) en *point of views* (bijlage 2). Door middel van deze tools is duidelijk geworden dat de behoeftes van onze opdrachtgever niet in lijn liggen met de behoeftes van de belanghebbenden.

Observaties

Ook werd er de aanname gedaan dat het plein voornamelijk gebruikt wordt als 'doorsteek plek'. Om deze aanname te testen, is er gebruik gemaakt van *route mapping*. Dit houdt in de gebruikers van het plein worden geobserveerd en in kaart wordt gebracht (afbeelding 1). Uit deze *route mapping* kan bevestigd worden dat de aanname van de opdrachtgever correct is en het plein voornamelijk als 'doorsteek plek' gebruikt wordt. Hierbij gebruikten een merendeel van de gebruikers het plein om het Albert Heijn-filiaal te bereiken. Behalve de duidelijke route die men nam, schuin over het plein naar de Albert Heijn, viel het op dat men niet per se haast had om het plein over te steken. Er bleven weinig mensen echt hangen op het plein, maar een aantal mensen slenterden wel in plaats van stevig doorstappen. De mensen die wel op het plein bleven hangen waren ofwel mensen met kinderen die in het speelgedeelte van het plein strandden, ofwel mensen die op een van de bankjes in de zon gingen zitten.

(Afbeelding 1, Route mapping Marie Altelaarplein)

Tijdens de observaties zijn er ook interacties geweest met enkele buurtbewoners op het plein. Uit het merendeel van deze gesprekken komt naar voren dat de buurtbewoners geen ongezellige of onveilige sfeer ervaren, ook niet als gevolg van de hangjongeren. Verder waren zij eensgezind over het feit dat het geen mooi plein is, maar dat ze ook niet zouden weten het plein anders ingericht zou moeten worden. Daarbij werd wel opgemerkt dat het een optie zou zijn om speelfaciliteit voor de 'oudere' kinderen op het plein te plaatsen, zoals bijvoorbeeld een klimrek.

Interviews

Om de behoeftes van andere belanghebbenden en organisaties in kaart te brengen, hebben wij contact gelegd aan de hand van mails en hebben er interviews plaatsgevonden. De eerste belanghebbende met wie contact is opgenomen is een buurtbewoner namens het Eilandenoverleg. Deze buurtbewoner verwees naar het feit dat het 'Wittenburgerplein' een incorrecte benaming is voor het plein en dat de officiële benaming het Marie Altelaarplein is. Verder vertelde de buurtbewoner dat er al heel veel pogingen, ideeën en projecten gedaan zijn door veel verschillende partijen. Deze konden vanwege budgettaire of gemeentelijke regelgeving geen doorgang vinden. Een interview met de buurtbewoner heeft helaas nog niet plaatsgevonden. Daarentegen heeft de buurtbewoner een uitnodiging verstuurd om aan te schuiven bij het Eilandenoverleg.

Vervolgens heeft er een interview met een medewerker van sportorganisatie Sciandri, plaatsgevonden. Sciandri verzorgt voornamelijk de pauzesport voor de leerlingen van de aangrenzende basisscholen, de Kleine Boe en de Alan Turingschool. Volgens de medewerker is dit ook direct het knelpunt van het plein. Door de beperkte ruimte en de 'onlogische' indeling van het plein is het nauwelijks mogelijk om iets te organiseren op het plein. Eens in de zoveel tijd wordt er een evenement met met luchtkastelen georganiseerd, maar daar blijft het dan ook bij. Verder benoemd de medewerker dat er namens Sciandri een voorstel is gedaan een 'Cruyff Court' te plaatsen op het plein. In het Centrum van Amsterdam is er geen 'Cruyff Court' en dit zou volgens de medewerker een geschikte locatie zijn. Ook dit idee kon, zonder goede argumentatie, geen doorgang vinden van de gemeente.

Tot slot hebben wij contact gehad met buurtorganisatie 1018, die ons in contact bracht met een buurtbewoonster en tevens ex-lid van buurtorganisatie 1018. Zij wees ons op de onderliggende, doch overduidelijke, frustraties rondom het plein. Minstens 5 jaar geleden heeft zij suggesties gedaan bij de gemeente Amsterdam voor een invulling van het plein. Hierop werd gereageerd dat dit een prima idee was en dat het uitvoerbaar was op een niet al te lange termijn. Vervolgens is er nooit verdere actie ondernomen. De buurtbewoonster deed twee jaar geleden weer suggesties voor de invulling van het plein. Hierbij werd weer geluisterd naar de behoeftes, maar werd er niet gehandeld naar deze behoeftes door de gemeente. De buurtbewoonster is inmiddels al door minstens vijf andere partijen benaderd om mee te werken aan projecten voor de invulling voor het plein, maar deze projecten hebben geen resultaat opgeleverd. Daarbij werd ons verteld dat zij 'Buurtmoe' is: "Jullie snappen ik ben "buurtmoe" na zoveel keer suggesties doen en er niks voor terug krijgen."

Inzichten en theoretische probleem analyse

In de empathise fase zijn wij op empirische wijze meer te weten gekomen over het vraagstuk omtrent het “Wittenburgerplein” waarvan de officiële benaming het Marie Alterlaarplein is. Een van de belangrijkste inzichten die wij hebben vergaard, is dat de levendigheid op het plein niet het grootste probleem is waarmee de buurt mee kampt, maar dat er sprake is van een mate van hindermacht van de overheid wat betreft de invulling van het Marie Alterlaarplein. Verder bestaan er spanningen tussen kattenburg en wittenburg. Aan de hand van nieuwe inzichten is er een *How might we...?* vraag geformuleerd.

How might we... ?

Hoe kan ervoor worden gezorgd dat de suggesties en behoeften van bewoners, organisaties en andere belanghebbenden worden gebruikt door de gemeente Amsterdam met betrekking tot de invulling van het Marie Altelaarplein?

Vervolgens hebben wij drie kernconcepten gevormd die meer inzicht zullen geven over het vraagstuk en de theoretische probleemanalyse van het vraagstuk zullen vormen. Deze kernconcepten zijn hindermacht van de overheid, associaties met fysieke inrichting & *moments of opportunity*. Aan de hand van deze drie concepten zal er getracht worden meer inzicht te krijgen in de oorzaken en gevolgen van het vraagstuk.

Bestuurskracht & Hindermacht van de overheid

Zoals eerder genoemd in het proces van de dataverzameling is er naar voren gekomen dat buurtbewoners en andere belanghebbenden al vele projecten en ideeën hebben voorgesteld om een positieve invulling te geven aan het Marie Alterlaarplein. Deze pogingen worden, zonder duidelijke argumentatie, door de overheid niet gerealiseerd. Belanghebbenden geven in de gehouden interviews en observaties aan dat zij wensen gehoord te worden en dat zij graag zouden zien dat er wat wordt gedaan met de door hen gegeven suggesties. Op basis van de dataverzameling zien wij een mogelijke oorzaak en verklaring voor het probleem, de inefficiënte bestuurskracht en hindermacht van de overheid.

Onder bestuurskracht verstaan men de mate waarin gemeente in staat zijn hun taken naar behoren uit te voeren (Rogers & Schaap, 2007). Ook spreken Rogers en Schaap over twee elementen van bestuurskracht die kunnen leiden tot hindermacht die wellicht een oorzaak of verklaring zijn voor het probleem. Het eerste element heeft betrekking op de wensen vanuit de gemeenschap. De gemeente is het bestuur van de plaatselijke gemeenschap, het is de taak

van de gemeente om draagvlak te creëren en responsief om te gaan met wensen vanuit de gemeenschap en die om te zetten in beleidsdaden (Rogers & Schaap, 2007). Vanuit de dataverzameling kwam naar voren dat buurtbewoners en belanghebbenden met voldoende suggesties komen voor de invulling van het Marie Altelaarplein. Desondanks, worden deze suggesties en behoeftes minimaal bewerkstelligd. Het tweede element heeft betrekking op de besluitvorming. De gemeente is, naast bestuurder van de plaatselijke gemeenschap, ook de lokale beleidsmaker. Zij stellen bij welke projecten de prioriteiten liggen en bepalen welke projecten er worden gestart (Roger & Schaap, 2007). De gemeente heeft dus de macht om te kiezen welke projecten zij wel of niet aangaan. Een oorzaak van het probleem kan zijn dat de gemeente andere prioriteiten voorrang hebben gegeven de afgelopen jaren, en dus in hun beleidsvorming de keuze hebben gemaakt andere projecten voorrang te geven. Deze macht van de overheid om andere projecten voorrang te geven heeft geresulteerd in de wens van buurtbewoners dat er niet alleen gehandeld moet worden naar de prioriteiten van de gemeente Amsterdam.

Associaties met fysieke inrichting

Reijndorp, Reijnders en Venema (2010, pp. 9) spreken over de tegenstelling tussen “de geplande versus de geleefde stad, van bovenaf versus van onderop, van ‘systeemwereld’ versus de ‘leefwereld’”. Er bestaat dus een verschil tussen de plannen die de ontwikkelaar voor een plek heeft en de manier waarop deze plek daadwerkelijk gebruikt gaat worden. Zoals in onze probleemverklaring al naar voren is gekomen zijn de buurtbewoners de belangrijkste *stakeholders* van het Marie Altelaarplein. Zij maken het meest gebruik van het plein en zullen zelf een betekenis aan het plein geven. Wij kunnen dus wel plannen maken voor de invulling van het plein, maar als deze plannen niet aansluiten bij de behoeften van de buurtbewoners heeft dit geen zin. “Je kunt de stad nog zo mooi en doelgericht inrichten, als de bewoners en gebruikers daar een andere betekenis aan geven en op een andere manier mee omgaan, schiet het beleid zijn doel voorbij” (Reijndorp, Reijnders & Venema, 2010). De gemeente Amsterdam heeft op het plein al een aantal plannen uitgevoerd, zoals bijvoorbeeld de speelplekken. De uitvoering is echter niet hoe de buurtbewoners het graag gezien zouden hebben en sluit dus niet helemaal aan bij de behoeften van de buurtbewoners.

Moments of opportunity

Nanke Verloo (2015) stelt in haar boek dat interacties op straat tussen beleidsmakers en bewoners een grote rol spelen in hoeverre buurtbewoners zich gehoord voelen. Er bestaat volgens Verloo (2015) een verschil tussen formele verhalen vanuit beleidsmakers en formele verhalen vanuit buurtbewoners. Hierbij worden de formele verhalen vanuit beleidsmakers vaak sneller als leidend aangenomen en de informele verhalen van buurtbewoners aan de kant gezet. Hier presenteert zich dan een *moment of opportunity* (Verloo, 2015). Hoewel de informele verhalen van de buurtbewoners in eerste opzicht misschien niet van politieke aard lijken, zijn deze dat vaak wel. Buurtbewoners willen vaak wat kwijt over hoe zij de buurt zien en dit gebeurt dan vaak op een informele manier. Dit maakt deze input niet minder waardevol. “Het hoe en waar van conflict als kans voor democratie zit hem dus grotendeels in het herkennen van politiek handelen.” (Verloo, 2015, pp. 355). Opdrachtgever Danny staat in nauw contact met buurtbewoners en buurtorganisaties. Desondanks, is er enigszins een vorm van frustratie te herkennen onder deze belanghebbenden omdat suggesties en behoeften nooit doorgang kunnen vinden in de uitvoering van de gemeente. Wij denken dat hier sprake is van een *moment of opportunity*, maar deze is tot op heden nog niet benut.

Literatuurlijst

Boogers, M. J. G. J. A., & Schaap, L. (2007). Bestuurskracht: wat moeten we ermee?-een stand van zaken. *Bestuurskunde*, 16(2), 5-14.

Reijndorp, A. Reinders, L. Venema, (2010). Identiteit en Plek. In A. Reijndorp, & L. Reinders (Reds.), *De alledaagse en de geplande stad : over identiteit, plek en thuis* (pp. 8-25). SUN Trancity.

Verloo. (2015). *Negotiating urban conflict : conflicts as opportunity for urban democracy*. [s.n].

Bijlagen

Bijlage 1

Spreadsheet

	Bewegingen	Agenda's	Behoeftes	Context
Danny	Danny is vaak in de buurt te vinden en staat veel in contact met de buurtbewoners en plaatselijke organisaties.	Er is een gebiedsplan in 2019 opgesteld waarin de focus van de aankomende 4 jaar in werd besproken. Met aandacht voor o.a: leefbaarheid en veiligheid, klimaatverandering en behoud van werk en woonmilieu`. Ook zou er een buurtbewoners bijeenkomst worden georganiseerd om de herinrichting voor het Wittenburgerplein te bespreken. Door de pandemie ging dit helaas niet door.	Hij wil graag het Marie Altelaarplein verlevendigen en iets doen aan de hangjongeren die daar vaak komen.	Danny is een gebiedsmakelaar van Gemeente Amsterdam voor de Oostelijke Eilanden, Dijksgracht en Marineterrein.
Buurtbewoners	De buurtbewoners maken weinig gebruik van het plein: ze gebruiken het vooral als een manier om naar de Albert Heijn aan het plein te komen.	Er zijn een aantal buurtbewoners gevraagd hoe zij het plein zouden willen zien. Naast wat kleine aanpassingen hadden zij hier geen specifieke mening over.	Ze missen vooral iets voor de wat oudere kinderen uit de buurt.	Veel van de buurtbewoners wonen in sociale huurwoningen en zijn afhankelijk van sociale voorzieningen: er heerst veel armoede in de buurt. Ze zijn overdag veelal hard aan het werk en hebben geen tijd/energie om daarnaast nog heel actief te zijn in de buurt.
Sciandri	Sciandri organiseert pauzesport voor de kinderen van de Kleine Boe en de Alan Turingschool. Ook organiseren ze daarbuiten wel eens sportevenementen op	Sciandri heeft als agenda punt de mogelijkheid aangekaart een Johan Cruijffcourt te plaatsen op het plein.	Sciandri heeft graag een logischere indeling van het plein met meer sportfaciliteiten. Voorbeelden hiervan zijn: basket recht tegenover	Sciandri is een sportorganisatie die gelooft dat mensen gelukkiger worden door sporten. Ook helpen ze anderen bij Maatschappelijk Verantwoord

	het plein.		elkaar hangen en op dezelfde hoogte, een zachtere ondergrond en een Johan Cruijff Kooi.	Ondernemen door middel van sport. Volgens de organisatie is het plein onhandig ingedeeld, wat veel sportevenementen onmogelijk maakt.
Buurtorganisatie 1018	Buurtorganisatie 1018 heeft een ondersteunende rol voor het Eilandenoverleg en Plantage-Weesperbuurt overleg. Brengen mensen en groepen met elkaar in contact. Organiseren bijeenkomsten en cursussen en helpt met het verwerven van subsidies.	Jaarlijks Eilanden overleg. Aanstaaende 13 april in Buurthuis Witte Boei. Vorig jaar werd er onder andere gesproken over de stand van zaken van de buurt, over de oosterkerk en werd het buurtteam Oost gepresenteerd.	Willen onder andere weten waarom projecten en initiatieven niet lukken in de buurt. Willen weten waarom er weinig respons is van de gemeente als er suggesties worden gedaan wat betreft projecten en invulling van het plein.	De stichting buurtorganisatie 1018 heeft als voornaamste doel bewonersparticipatie en bewonersinitiatieven te stimuleren in postcode gebied 1018

Bijlage 2

Point of Views

Gebruikers	Behoeften	Inzichten
Danny Konings	Het Wittenburgerplein verlevendigen	Op het gebruik van het plein door de basisscholen na, wordt het weinig gebruikt en heeft het 's avonds een grimmige sfeer door hangjongeren Het plein benut niet zijn maximale potentie
Buurtbewoners	Meer Speelfaciliteiten voor de oudere kinderen	Het plein is 'lelijk' Er is geen gevoel van onveiligheid
Schoolkinderen van Alan Turingschool en de Kleine Boe	Betere indeling van het speelgedeelte	De voetbalveldjes zijn heel klein en de baskets hangen heel onhandig
Docenten van Alan Turingschool en de Kleine Boe	De basketbalkorven moeten goed worden ingedeeld: tegenover elkaar en op dezelfde hoogte	Leerlingen van de school zijn al bezig om het plein te verlevendigen
Medewerker van Sciandri	Meer organiseren op het plein Een logischere indeling van het plein die oudere kinderen ten goede komt	De huidige indeling van het plein is onlogisch ingericht en maakt meerdere evenementen onmogelijk Buurtoverleg focust voornamelijk op overlast en gebrek aan 'groen', niet op sport-/speelfaciliteiten Oudere kinderen gaan spelen op het marineterrein De voetbalveldjes zijn veel te klein en de basketbalkorven zijn scheef en niet op dezelfde hoogte, wat een echt spel onmogelijk maakt
Buurtbewoner van Eilandenoverleg	De gemeente moet het plein bij de echte naam noemen: het Marie Altelaarplein	Door gemeentelijke regelgeving en budgettaire beperkingen kan heel veel geen doorgang vinden
Medewerker van Buurtorganisatie 1018	Onderzoek naar de hindermacht van de overheid	Verkoop van de Oosterkerk gaat verlevendiging tegen Veel door de buurt bedachte projecten mogen/kunnen niet doorgaan vanwege

		gemeentelijke regelgeving
Buurtbewoonster en ex-lid van buurtorganisatie 1018	Het plein inrichten op basis van behoeften van belanghebbenden	Er is een 'verzadiging' aan projecten over de buurt en het plein: zij en meerdere anderen zijn 'buurtmoe' Er wordt veel input gegeven door belanghebbenden, maar dit wordt door de gemeente niet serieus genomen